

وزارت کشور
استاد ارشی خراسان رضوی

سواد اطلاعاتی

دفتر آموزش و پژوهش

آبان ۱۳۹۰

کتابخانه ملی
ایران

استاندارداری خراسان رضوی، دفتر آموزش و پژوهش
سواد اطلاعاتی، تألیف و گردآوری مینو باقری زاده، علیرضا قاسمی، رضا رافتی -
مشهد: دامینه، ۱۳۹۰
۱۲۰ ص:، جدول: نمودار.
کتابنامه: ص: ۱۱۳ - ۱۹
ISBN: ۹۷۸-۹۶۴ ۵۸۰۵ ۸۳۰۶
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
۱. سواد اطلاعاتی، الف، هنرهای
۱۳۹۰، ص: ۵ الف ZA۳۰۷۵

سواد اطلاعاتی

مدیریت: رضا عبدالملکی

هدایت فنی و نظارت: ابوالفضل بشرونی شرق

تألیف و گردآوری: مینو باقری زاده، علیرضا قاسمی، رضا رافتی

تهیه شده در: دفتر آموزش و پژوهش استاندارداری خراسان رضوی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴ ۵۸۰۵ ۸۳-۶

حروفچینی صفحه آرایی: سمیه نعت اللہی

اعور فنی و آعاده سازی: کانون آگهی و تبلیغات نگاره ۸۵۴۴۲۸۸

انتشارات: دامینه

هزاره سوم، با پیشرفت سریع علوم و فنون، گسترش منابع اطلاعاتی و افزایش حجم آن، انسان را با چالش‌های جدی در بهره‌مندی از اطلاعات روبه‌رو ساخته است. این حجم اطلاعات، جامعه امروز را در آستانه تحول عظیم فرهنگی قرار داده است که از یکطرف اطلاعات و شناخت، محور اصلی سنجش‌ها خواهد بود و از سوی دیگر سواد متداول خواندن و نوشتن برای بهره‌مندی از اطلاعات کفایت نمی‌کند. لذا به منظور استفاده موثر از اطلاعات و تعامل پویا با رسانه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات، نیاز به مهارت‌های نوینی است که از آن با عنوان "سواد اطلاعاتی" یاد می‌شود.

تسلط به سواد اطلاعاتی به معنای واقعی آن، می‌تواند بستر لازم برای توانمندسازی پژوهشگران در کمک به فرآیندهای برنامه‌ریزی بهتر برای مدیریت فرآیند پژوهش و دسترسی به اطلاعات مناسب برای هر مرحله از کار و نهایتاً تولید دانش جدید را فراهم آورد.

محمود صلاحی

استاددار خراسان رضوی

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول

اهمیت سواد اطلاعاتی	۱۳
- ارزش اطلاعات در آموزش و پژوهش	۱۴
- ویژگیهای عصر اطلاعات	۱۶
- تعاریف و مفاهیم سواد اطلاعاتی	۲۲
- مهارتهای سواد اطلاعاتی	۲۷
- سواد اطلاعاتی چیست؟	۳۰
- باسواد اطلاعاتی کیست؟	۳۲

فصل دوم

- تاریخچه سواد اطلاعاتی	۴۳
- سیر تحول سواد اطلاعاتی در ایران	۴۷
- جایگاه سواد اطلاعاتی در مدیریت دانش	۵۲

فصل سوم

- ۵۹ - مدلهای سواد اطلاعاتی
- ۵۹ - - مدل هفت رکن دانش
- ۶۰ - - مدل بروس
- ۶۱ - - مدل رویکرد حل مسئله
- ۶۳ - - مدل کوئتاو
- ۶۳ - - مدل جستجوی اطلاعات

فصل چهارم

- ۶۷ - سواد اطلاعاتی و فوری اطلاعات
- ۷۶ - استانداردهای سواد اطلاعاتی

فصل پنجم

- ۹۵ - آموزش سواد اطلاعاتی
- ۹۷ - نقش کتابداران و کتابخانه ها در توسعه سواد اطلاعاتی
- ۱۰۰ - - کتابخانه های آموزشی
- ۱۰۵ - - کتابخان های دانشگاهی
- ۱۰۶ - - کتابخانه های تخصصی
- ۱۰۷ - - کتابخانه های عمومی
- ۱۱۱ - نتیجه گیری
- ۱۱۳ - فهرست منابع فارسی
- ۱۱۷ - فهرست منابع لاتین

تحولات پرشتاب فناوری و تکثیر منابع اطلاعاتی، اهمیت و ضرورت رویکرد گسترده‌تر به سواد اطلاعاتی را به عنوان پیش نیاز اصلی برای ورود پویا به عصر اطلاعات آشکار می‌سازد. از دیگر سو گستردگی و تنوع منابع اطلاعاتی امروزه افراد را با گزینه‌های اطلاعاتی متنوع و متعددی مواجه ساخته است که از طرق مختلف از جمله کتابخانه‌ها، سازمان‌ها، رسانه‌ها و اینترنت قابل دسترس است.

گسترش بیش از پیش روزانه اطلاعات، بکارگیری ابزاری نیرومند چون سواد اطلاعاتی را ضروری می‌سازد. سواد اطلاعاتی به معنای توانایی تشخیص نیاز اطلاعاتی، جایابی، ارزیابی و استفاده موثر و اخلاقی از اطلاعات است که داشتن مهارت‌های تفکر انتقادی و تحلیلی به عنوان زیر بنای سواد اطلاعاتی، نقش اساسی در دستیابی به آن دارد.

کتاب حاضر شامل ۵ فصل است.

*در فصل اول مفاهیم، تعاریف و اهمیت سواد اطلاعاتی در عصر اطلاعات مطرح گردیده است.

*در فصل دوم به تاریخچه و سیر تحول سواد اطلاعاتی و همچنین جایگاه آن در مدیریت دانش پرداخته شده است.

*در فصل سوم مدل‌های سواد اطلاعاتی بررسی شده است.

*فصل چهارم به سواد اطلاعاتی و فناوری اطلاعات و همچنین به استانداردهای سواد اطلاعاتی توجه دارد.

*در فصل پنجم به نقش کتابداران و کتابخانه‌ها در سواد اطلاعاتی و آموزش سواد اطلاعاتی توجه دارد.

امید است این اثر مورد توجه و استفاده پژوهشگران، دانشجویان و کتابداران قرار گیرد. بدیهی است نقطه نظرات، پیشنهادات و انتقادات اصلاحی شما در ویرایش‌های بعدی مشتمل خواهد بود.

ابوالفضل بشرونی شرق

مدیر کل دفتر آموزش و پژوهش